

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM
SIMONYI KÁROLY MŰSZAKI, FAANYAGTUDOMÁNYI ÉS MŰVÉSZETI KAR
CZIRÁKI JÓZSEF FAANYAGTUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIÁK DOKTORI ISKOLA
MANAGEMENT A FAIPARBAN PROGRAM

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Bútoripari vállalkozások elemzése, különös tekintettel a hozzáadott értékre

Készítette:
Barta Balázs

Témavezető:
Pakainé Dr. Kováts Judit

SOPRON 2016

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Nyugat-magyarországi Egyetem
Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar
Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola

Vezető: Tolvaj László DSc.

Management a faiparban program

Témavezető: Pakainé Dr. Kováts Judit

Kivonat

A doktori disszertáció a hazai bútóripar jövedelemtermelő képességének fejlesztésére vonatkozó lehetőségeket vizsgálja meg. Célja átfogó ágazati fejlesztési perspektíva felvázolása.

A vonatkozó szakirodalom áttekintése alapján azonosításra kerültek azok a vállalkozások eredményességét meghatározó kulcsterületek, melyek közvetlen kapcsolatban állnak a működés sikerességével. A hipotézisek vizsgálata során az elméleti befolyásoló tényezők és a hazai bútóripari vállalkozások közötti megfelelés vizsgálata történt meg. A megállapítások alapján meghatározhatóvá váltak azok a kulcsterületek, ahol beavatkozások szükségesek az ágazati szintű előrelépés érdekében.

A teljeskörű fejlesztési lehetőségek definiálása céljából a bútóriparra összességében jellemző, speciális hazai karakterek azonosítása is megtörtént. Ez alapján a bútóripar egy kettős présben lévő ágazat, ahol mind az alapanyag oldaláról, mind pedig a kereskedelmi, keresleti oldalon korlátozó tényezőkkel kell szembenéznie.

Így összességében mind a menedzsment sajátosságok fejlesztési igénye okán, mind pedig a keretfeltétel-rendszerben meglévő kihívások miatt kiemelten fontos komplex megközelítéssel átfogó fejlesztési programot végrehajtani. A disszertáció ezt kívánja felvállalni a megfogalmazott akcióterv javaslattal.

1. Kutatási téma jelentősége és háttere

A magyar bútóripar fejlesztése, erősítése nemzetgazdasági jelentőségű kihívás. Egyfelől értékes erdővagyonnal rendelkezik az ország, mely felelős, fenntartható gazdálkodás révén hosszútávon biztosít minőségi alapanyagot. A kapcsolódó, beszállító iparágakkal együtt pedig a foglalkoztatottságban is jelentős nagyságrendet képvisel az ágazat.

Ugyanakkor a gazdaságpolitika fókuszában elsősorban olyan ágazatok szerepelnek, melyek kiemelkedőek hozzáadott érték szempontjából. A munkaerő-intenzív, hagyományos iparágak ilyen szempontból hátrányt szenvednek el. Miközben kormányzatilag megfogalmazott stratégia az újraparosítás, azaz a termelő ágazatok előtérbe helyezése, a statisztikailag vonzóbb autóipar, elektronika, gépgyártás kerülnek a támogatáspolitikai fókuszába. Ezért a korábban erodálódott könnyűipar után a bútórgyártás is a veszélyeztetett ágazatok közé került. Márpedig a fenti bekezdésben említett erdőkincs, a sok évszázados szaktudás, a magas szintű oktatási és kutatási tapasztalat nem erre predesztinálja az ország gazdaságát.

Annak érdekében, hogy a bútóripar ismételten vonzó legyen, képesnek kell lenni növelni a hazai ágazat jövedelemtermelő képességét. Ahhoz, hogy ez bekövetkezzen, erősíteni kell a növekvő piacokon és szegmensekben való sikeres jelenlétet, melynek feltétele, hogy javítani kell az előállított hozzáadott értéket, mely szoros kapcsolatban áll a menedzsment kompetenciákkal. Az értekezés célja annak felmérése, hogy ennek a logikai láncolatnak a hazai bútóripar szereplői milyen mértékben felelnek meg jelenleg, és melyek a szükséges beavatkozási területek.

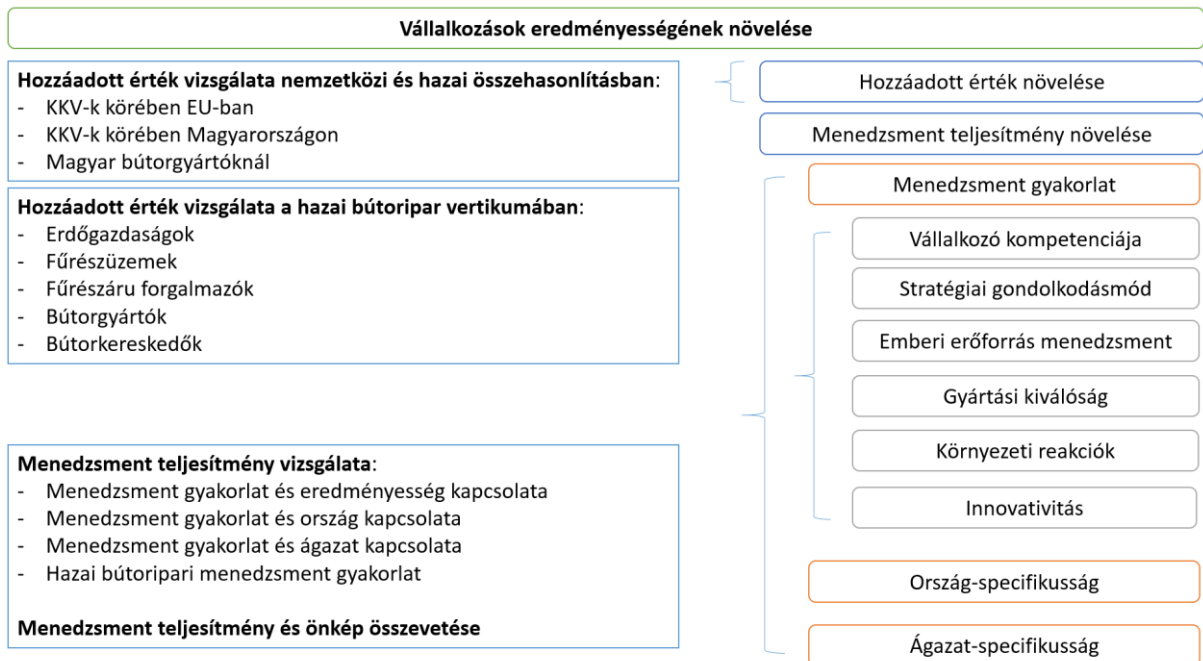
Kiemelt szempont továbbá, hogy a magyar bútórgyártó kis- és középvállalkozásoknak nemzetközi környezetben kell képesnek lennie értéket teremteni. Ezért a vizsgálatok kiterjedtek a külföldre is, valamint rálátást kívánnak adni a közvetlenül kapcsolódó gazdasági területekre - mind a beszerzési oldalra, mind a teljes értékesítési láncra is.

2. Megfogalmazott feladat, munkahipotézis és módszertan

A kutatási tématerület a hazai bútorigipari kis- és középvállalkozások hozzáadott értékének vizsgálata.

Első lépésben annak vizsgálata történik meg - a kutatási téma jelentőségét és a feldolgozás struktúráját ismertető fejezeteket követően -, hogy hogyan fejlődött a nemzetközi bútorigipar. Kik az elmúlt évtized nyertesei és vesztesei. A hazánk számára releváns kérdés, hogy ebben a turbulens közegben milyen módon teljesíteni a magyar bútorigipar.

A másodlagos adatokon alapuló piacvizsgálatot a hazai szereplők fejlesztésének kérdése követi, kezdeként a releváns szakirodalom áttekintésével. Ezen módszertani alapokon nyugszanak a saját kutatási eljárások, mint azt az alábbi áttekintő leírás szemlélteti.

Ezt követi a hozzáadott érték vizsgálata - európai kitekintésben annak bemutatása történik meg, hogy hogyan teljesítenek a kis- és középvállalkozások az Európai Unió szintjén, majd a hazai kis- és középvállalkozások hozzáadott értékének részletes elemzése történik meg.

Következő lépésben a hazai bútorgyártás hozzáadott értékének vizsgálata következik, az értékteremtési lánc mentén. Az elemzés célja, hogy képet lehessen kapni arról, milyen teljesítményt nyújt a hazai bútoripari kis- és középvállalkozói szektor hozzáadott érték tekintetében, és mely pontok akadályozzák esetleg a magasabb érték előállítását.

Szorosan kapcsolódva fenti elemzéshez a teljes bútoripari vertikum árbevételének, üzemi eredményességének elemzése következik. Az Európai Unió Statisztikai Hivatalának adatain alapuló elemzés hazai viszonyokkal történő konfrontálása történik meg, illetve az egyes alágazatok szereplőinek stratégiája kerül az analízis fókuszába.

Majd a vállalkozói menedzsment teljesítmény vizsgálata történik meg, saját kutatás alapján. A hozzáadott érték szempontjából meghatározó jelentőségű a vállalkozások vezetésének eredményessége. A vizsgálat tárgya, hogy a hazai bútorgyártó kis- és középvállalkozások menedzsmentje hogyan teljesít a legfontosabb ismérvek mentén.

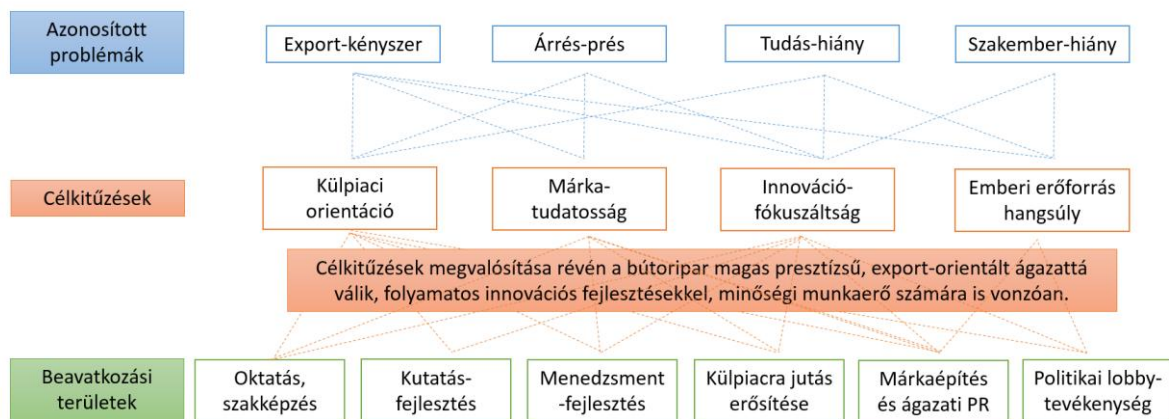
Ezt követik a saját kutatások, hipotézisek tesztelése alapján történő összefoglaló megállapítások.

A zárófejezetben a levont következtetések révén konkrét, ágazati szintű javaslatok kerülnek megfogalmazásra, a hazai bútoripari kis- és középvállalkozások hozzáadott értékének növelése érdekében.

3. Összegzés

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a hazai bútorgyártás kettős nyomás alatt kell, hogy teljesítsen. Ez a vállalkozások számának jelentős csökkenését okozta az elmúlt 8 évben, és fejlesztési forrásainak szűkülését. Megállapítható továbbá, hogy a menedzsment teljesítménynek kiemelkedő jelentősége van a vállalkozások hozzáadott értékének szempontjából, és ezen a területen is hátránnyal indulnak a hazai cégek mind a többi hazai ágazat, mind pedig a külföldi versenytársakhoz képest. Mindez szakpolitikai szempontból az ágazat jelentős devalválódásához vezetett.

Ebből az összetett nehézségű helyzetből vállalkozások egyedi szinten nem tudnak önmagukban előbbre lépni. Ennek szükséges, de nem elégséges feltétele a menedzsment kompetenciák egyéni fejlesztése. A továbblépés ágazati alapon történő összefogással és együttműködéssel lehetséges csak. A problématerületek, célkitűzések és azonosított ágazati cselekvési terv sematikus kapcsolódási ábrája a következő:

4. Az értekezés tézisei

1. tézis – a hazai bútortiparban hazai és nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő a nyomás a hazai kis- és középvállalkozások számára mind az alapanyag beszerzési oldalon, mind pedig a kereskedelem koncentrációjának vonatkozásában.

Miközben az ezredfordulót követő évtizedben 50%-kal növekedett a tüzipfa célú felhasználás, az ipari célú 15%-kal csökkent. A megjelent biomassza erőművek mellett az export szintén árfelhajtó szereppel bírt, így a hazai bútorgyártás alapanyag oldalról költségprésbe került. Ezen időszak alatt a koncentráló kereskedelem és a csökkenő belső piac infláció alatti áremelkedésnek adott csak teret. Így kettős présbe került a hazai piacra koncentráló kis- és középvállalkozói bútorgyártás. [1]; [2]

Az eredmények alapján egyértelműen visszaigazolható, hogy a hazai gyártó cégek számára a hozzáadott érték előállításának az egyéni nehézségeken felül ágazati szinten is kihívás. [3]; [4]; [5]

2. tézis - a felmérés és vizsgálat szerint erős kapcsolat van a kis- és középvállalkozások menedzsment teljesítménye és a vállalkozások eredményessége között.

Az üzleti sikerességet legerőteljesebben meghatározó menedzsment jellemzők:

1. innováció-orientáltság (szabadalmak, befektetés szellemi tulajdonba, egyetemi kooperáció, külső tanácsadók innovációhoz, innovációt támogató források)
2. környezeti nyomás (innovatív kulcs versenytársak, innovatív szektorbeli beszállítók, forgalom új földrajzi piacokból, nemzetközi versenytársak)
3. stratégiai gondolkodásmód

Mindhárom terület teljes mértékben illeszkedik a vizsgált szakirodalmi megállapításokhoz. A kifelé nyitás és tanulás, a külső impulzusok segítik a fejlődést, míg a gyártási kiválóság önmagában csak korlátozottan hat. [6]

3. tézis - a vizsgálatok alapján a kis- és középvállalkozások menedzsment teljesítményét jelentősen befolyásolja, hogy melyik országból származik a vállalkozás.

„Gyakran nem csak a gyakorlatok alkalmazhatósága áll meg a határoknál, hanem az elméletek relevanciája is”. [11]

A vizsgálat eredményeit tekintve megállapítható, hogy – rendkívül sajnálatos módon - a hazai kis- és középvállalkozások teljesítettek a leggyengébben a 6 vizsgált komplex mutatóból 5 esetében. A hazai gyártó kis- és középvállalkozások az egész mintában a legalacsonyabb szinten hasznosítják a beszállítóktól érkező esetleges fejlesztési elképzeléseket, igényeket, de a vevőktől származó lehetőségekkel sem élnek jellemzően. A leginkább azonban a menedzsment teljesítmény elmaradása okoz folyamatos kockázatot a hazai gazdaság számára. [5]

4. tézis – egyértelműen megállapítható a kutatások alapján, hogy szoros kapcsolat van közöttük, hogy egy kis- és középvállalkozás milyen teljesítményt ér el és hogy melyik ágazatban tevékenykedik

A versenyképesség, a technológia-orientáció, a külső tudás beépítése kritikus tényezők egy vállalkozás fejlődése szempontjából. [12] Azon ágazatok, ahol az említett jellemzők erőteljesebben adódnak, hatnak a releváns cégek versenyképességére, és elősegítik a szervezeti fejlődést. [13] Márpedig egy ágazat nyitottsága, nemzetközi karaktere, innovatív szereplői mind a versenyképesség irányába hatnak. További szempont, hogy a külföldre nyitott, export-orientált vállalkozások menedzsmentje dinamikusabban fejlődik, mint akik nem képesek új ismeretek felszívni az új piacok megismerése által. [14]

A hagyományos termelő ágazatokban - melyek munkaerő-intenzívek és kevésbé technológia-orientáltak - jelentős lemaradási veszély. A vizsgált hagyományos iparágak - élelmiszeripar és bútorgyártás -, menedzsment gyakorlata elmarad a globális értékteremtésbe integráltabban részt vevő gépgyártástól és számítógép-gyártástól. [6]

5. tézis - a kutatás alapján megállapítható, hogy a hazai bútorgyártás menedzsment gyakorlat elmarad más ágazatok hazai és a nemzetközi menedzsment gyakorlatától is.

A vizsgálat alapján a hazai bútorgyártás legjelentősebb elmaradásban a gyártási stratégiában, az egyetemekkel és laborokkal való együttműködésben, a szellemi tulajdonjog védelmében,

valamint a külső innovációs tanácsadók igénybevételében van. Pontosabban abban a négyben, ahol a korrelációs együttható az első hipotézis vizsgálatakor a legmagasabb, az üzleti teljesítménnyel legszorosabb összefüggést mutatta. [6]

6. tézis - a hazai bútortipari kis- és középállalkozások vezetői jellemzően nem rendelkeznek a piaci kihívásokkal adott, üzletileg, hozzáadott érték szempontjából fenntartható válasszal

A megkérdezett bútortipari vállalkozások menedzsmentje önmagát jobbnak látja, mint az átlag cégvezető. Miközben az ágazati eredmények elmaradnak hozzáadott érték vonatkozásában a többi ágazattól, aközben a bútortipar bevont képviselői jellemzően a kedvezőtlen környezeti feltételekben látják az elmaradás okait. A hazai bútortipari kis- és középállalkozói körben mindenképpen szükséges a menedzsment kompetenciák fejlesztése.

Irodalomjegyzék

Az értekezés témájában végzett saját publikációk jegyzéke

- [1] Barta B., 2014. November 2. A hazai bútorgyártás nyereségességének nemzetközi összehasonlító elemzése - Makrogazdasági döntések - hálózati szinergiák c. előadaskötet, 10 oldal
- [2] Barta B. 2015. Április Nyereségesség, hozzáadott érték a hazai bútorgyártásban - "Tudomány és Felelősség" – előadaskötet, 11 oldal
- [3] Barta B. 2016. Nyereségesség összehasonlító elemzése a hazai bútorgyártásban - Faipar - a faipar tudományos lapja c. szaklap, 2. Szám, 11 oldal
- [4] Barta B., Pakainé Dr. Kováts J., 2015. Added value among furniture manufacturing SMEs - Wood Research, 4. szám, 7 oldal
- [5] Barta B., 2015. szeptember 4. Comparative analysis of added value, with special focus on furniture manufacturing SMEs - 8th Geoffrey J. D. Hewings Regional Economic Workshop, 7 oldal
- [6] Barta B., 2015. május 7-9. Vállalati hatékonyság mérése, különös tekintettel az audit módszertanra - XII. Jedlik Ányos Szakmai Napok, 19 oldal
- [7] Barta B., 2015. február 19. Valóban csak a kollektív béralkútól függ a bérszintünk? – portfolio.hu, 3 oldal
- [8] Barta B., 2015. április 5. Kit szeressen az állami támogatás? – portfolio.hu, 4 oldal
- [9] Barta B., 2015. április 29. Így akarunk felzárkózni? – portfolio.hu, 5 oldal
- [10] Barta B., 2015. december 5. Hatalmas döntés előtt a családi vállalkozások – portfolio.hu, 3 oldal

Egyéb hivatkozások

- [11] Hofstede, G., 1993. Cultural constraints in management theories. Academy of Management Executive, 7(1), 81-94.
- [12] Berchicci, L., 2013. Towards an open R&D system: internal R&D investment, external knowledge acquisition and innovative performance. Research Policy 42 (1), 117–127.
- [13] Morales García, V.J., Moreno Ruiz, A., Montes Lloréns, F.J., 2007. Effects of technology absorptive capacity and technology proactivity on organizational learning, innovation and performance: an empirical examination. Technology Analysis & Strategic Management 19 (4), 527–558
- [14] De Loecker Jan - Detecting Learning by Exporting - Princeton University, NBER and CEPR December 4, 2012